

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

א. כל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה	2
ב. היוצא ליהרג ובא בנו והכהו וקיללו חייב בא אחר והכהו וקיללו פטור	4
ג. במסרבין בו לצאת ואינו יוצא	6
ד. ביישו ישן ומת חייב	6
ה. הכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה לוקה	6
ו. ונשיא בעמך לא תאר בעושה מעשה עמך	9
ז. דמקשינן הכאה לקללה	12
ח. בנו נמי	12
ט. בשעשה תשובה ... אחר ... במקוים שבעמך	14
י. לכל אין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו חוץ ממסית שהרי אמרה תורה ולא תחמול ולא תכסה עליו	16
יא. המכה אביו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהן חבורה זה חומר במקלל מבמכה שהמקלל לאחר מיתה חייב והמכה לאחר מיתה פטור ... לרבות בת טומטום ואנדרוגינוס ... ואמו אביו שלא אמו אמו שלא אביו	16
יב. כותים גירי אמת הן	18
יג. הגונב נפש מישראל אינו חייב עד שיכניסנו לרשותו	21
יד. הגונב את בנו ... פוטרין גנב מי שחציו עבד וחציו בן חורין ... וחכמים פוטרין	23

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

טו... עימור פחות משה פרומה איכא בינייהו ... גנבו ומכרו ישן מכר אשה לעוברת... דזגא
עליה אשה דאוקמא באפי זיקא ... תיקו 24
טז..... ומת הגנב ההוא מכל מקום ... ואחד גר ואחד עבד משוחרר וקטן חייב
25
יז..... גנבו ולא מכרו מכרו ועדיין ישנו ברשותו פטור מכרו לאביו או לאחיו או לאחד מן
הקרובים חייב הגונב את העבדים פטור..... 25

דף פה.

א. כל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה

כבר התבאר במסכת חגיגה דף י: שמלאכות שבת¹ נלמדות מהמשכן, ולא רק מהות המלאכה אלא גם איכותה, וכשם שבמשכן המלאכות היו "מלאכת מחשבת", גם בשבת כדי להתחייב צריך שהמלאכה שנעשית תהיה "מלאכת מחשבת"², ולכן יש תנאים ואופנים לאיסור מלאכה מן התורה להתחייב עליה, אך גם ללא התנאים הללו עדיין ישאר בדרך כלל איסור דרבנן, וכפי שהתבאר שם.

מלאכת מחשבת נעשית לתכליתה ומלאכה שאינה צריכה לגופה שמכוין לאותה מלאכה אלא שא"צ לתכליתה, לרמב"ם חייב³, ובלבד שאינו

¹ ערוה"ש סי' רמב סעי' כ

² ודע שמצאתי דבר אחד שזה דבעינן מלאכת מחשבת הוי חומרא והיינו דמי שזורה את התבואה ברוח חייב והיא מאבות מלאכות ואע"ג דעיקר המלאכה עושה הרוח ודבר זה אפילו בנוקין פטור מ"מ בשבת חייב משום דזהו מלאכת מחשבת שכן דרך הורייה ונתקיימה מחשבתו דניחא ליה במה שהרוח מסייעו [ב"ק ס']: (ערוה"ש שם סעי' כד)

³ והוא פלוגתא דר' יהודה ור"ש בכל הש"ס דר"י ס"ל דדבר שאין מתכוין אסור מדרבנן ומלאכה שאינה צריכה לגופה חייב חטאת דהוי מלאכה גמורה ור"ש ס"ל דדבר שאין מתכוין מותר לכתחלה ומלאכה שא"צ לגופה פטור מן התורה דלא הוי מלאכת מחשבת כבמשכן דבמשכן כשעשו מלאכה היו צריכים לגוף המלאכה ותכליתה אבל אסור מדרבנן ור"י חשיב לה מלאכת מחשבת וי"ל בטעמו דוודאי גם במשכן היתה כיבוי כדי שריבוי האש לא יקדיח הסממנין וזהו מלאכה שאצל"ג ור"ש ס"ל דבמשכן וודאי היו זהירים שלא להרבות אש יותר מדאי כמ"ש התוס' צ"ד ע"ב ד"ה ר"ש ע"ש ולא היה כיבוי רק לעשות פחמין וזהו צריך לגופה כמ"ש התוס' ל"א ע"ב ד"ה וסותר ע"ש (ערוה"ש שם סעי' כה)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

מקלקל⁴, ודעת הרבה פוסקים וכך להלכה שמן התורה אינו חייב על עשיית מלאכה אלא אם כן עשה אותה לצורך גופה, דהיינו לתכליתה המקובלת, וכפי שנמסר למשה מסיני⁵ אבל אם אינו צריך לגופה של המלאכה, הרי עשייתה אסורה⁶ מדרבנן⁷.

ועל כן, למרות שהחופר בור מפני שצריך לבור חייב מן התורה בבית משום בונה, ובשרה משום חורש, אבל אם אינו צריך לבור אלא לעפר החפירה איסורו מדרבנן, וכן למרות שהמוציא חפץ מרשות לרשות מכיון שהוא צריך לחפץ במקום שמוציאו לשם חייב, ואילו המוציא פה אשפה מביתו לרשות הרבים (למקום המיועד לכך), מכיון שרצונו שלא יהיה בביתו פטור⁸. שהרי זו מלאכה שאינו צריך לגופה⁹.

⁴ שיש להבדיל בין חפירת הגומא ואינו צריך אלא לעפרה, כשאינו מקלקל את השטח, דהוה משאצ"ג, לבין חפירה שבה הוא מקלקל את השטח, דהוה מקלקל.

⁵ תוס' שבת צד. ד"ה וכ"ש, דחייב רק אם עושה לצורך אותה תכלית שעשו במשכן

⁶ סי' רעה במ"ב ס"ק ג, ע"ש דעשיית משאצ"ג איסור חמור משאר איסורי דרבנן, מכיון שיש בה צד חיוב לבו"ע, ועיין גם סי' שמב במ"ב ס"ק א. ועיין סי' רעה במ"ב ס"ק ג, דאף להולה שאיב"ס לא התירו לעשות משאצ"ג, הגם שהתירו עשיית איסור דרבנן לצורכו, סי' שכח סעי' יז, וקצ"ע סי' שב סעי' י בביה"ל ד"ה דלא.

⁷ וכן מלאכה שא"צ לגופה למאן דפוטרי כמו שיתבאר הוי ג"כ מטעם מלאכת מחשבת [חגיגה י:'] וכמ"ש רבותינו בעלי התוס' בשבת [צ"ד. ד"ה ר"ש וגם לרש"י צ"ל כן ע"ש ודו"ק] ומאן דמחייב משום דס"ל דזה מקרי מלאכת מחשבת (ערוה"ש שם סעי' כג) ועיין שלד כז ובמ"ב פד – פה ועיין סי' שיא במ"ב ס"ק ג, דלא ברירא דהוה פטור עליה, ע"ש, ועיין סי' רסה סעי' א ובמ"ב ס"ק ב. ועיין סי' שמו סעי' ח, דהצד שאר שרצים שלא לצורך דפטור, דהוה משאצ"ג, שם במ"ב ס"ק לג, ומה שמסביר המ"ב שם – כגון לשחק, אין כוונתו שצד בע"ה כדי לשחק בו, דזה הוי משצ"ג, אלא י"ל שצד כמשחק בעלמא, ועיין גם חזו"א סי' ג ס"ק ד ד"ה ר"מ.

⁸ וכן המכבה עצים דולקים מפני שחם עליהם וכיוצא בו, הרי אינו צריך לתכלית המלאכה, שהרי אינו צריך לכיבויו בשביל עצמו אלא שצריך לעצים. אבל המכבה כדי לעשות מהן פחמין, הרי זה צריך לגוף המלאכה, שהרי אי אפשר לעשות פחמין אם לא שיכבה. חיי אדם שם סעי' ו מ"ב סי' שמו ס"ק מו ובה"ל ד"ה לצוד.

⁹ ויש בזה שאלה גדולה דאיך אפשר להתחייב לר"ש על פסיק רישא הא כיון שאינו מכויין לה פשיטא שא"צ לתכליתה וא"כ הוי עכ"פ מלאכה שא"צ לגופה ומדברי רבותינו בעלי התוס' בשבת [מ"א: ד"ה מיחם] ויומא [ל"ד:] וכריתות [כ"ז:] נראה דה"פ דכל פסיק רישא דאנן סהדי דניחא ליה חייב אף שאינו מכויין לזה ובע"כ הוי כמכויין לזה וכל דאנן סהדי דלא ניחא ליה בזה כלומר שאינו מעלה ומוריד הוה כמלאכה שאצ"ג ולשיטת הערוך [בתוס' ק"ג.] כל פסיק רישא דלא ניחא ליה מותר אפילו לכתחלה ע"ש אבל רש"י ז"ל כתב להדיא [ע"ה. ד"ה טפין] דר"ש מודה במידי דלא איכפת ליה אי מתרמי או לא אא"כ רוצה דווקא ההיפך שלא תיעשה מלאכה זו ע"ש: והנה מצאנו שבנו של הרמב"ם נשאל בזה והשיב בשם הרמב"ם בלשון זה ההפך בין מלאכה שאצ"ג ובין פסיק רישא דגבי פסיק רישא אינו מכויין למלאכה כל עיקר אלא שהיא מעשה בהכרח כגון שסגר פתח ביתו והיה שם צבי שהוא לא כיון לשמירת הצבי אלא שהמלאכה נעשית בהכרח אבל מלאכה שא"צ לגופה הוה מתכוין לגוף המלאכה אלא שאינו מתכוין לתכליתה [כ"מ פ"א הל' ז'] ונתקשו בכונתו גדולי עולם ולא ראיתי בזה דברים המתישבים על הלב:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ב. היוצא ליהרג ובא בנו והכהו וקיללו חייב בא אחר והכהו וקיללו פטור

מי שנגמר דינו¹⁰ להריגה בבית דין והם יוצאים ליהרג ובא והכהו וקיללו אחר שנגמר דינו אף על פי שעשה תשובה הרי זה פטור הואיל והוא הולך למיתה, ואם ביישו חייב בקנס המבייש.

מי שהיו אביו¹¹ ואמו רשעים אפילו נגמר דינו להריגה והם יוצאים ליהרג, ואפי' נגמר דינם ליהרג בערכאות, אסור להכותם, ולקללם. ואם הכה או קלל פטור¹².

ולענ"ד נראה דהעניין כן הוא ולדוגמא בעניין מצוות יש פוסקים שצריכים כוונה ויש פוסקים דאף כשאינו מתכוין יצא דהוי כמתכוין ומ"מ אם מתכוין שלא לצאת הכל מודים שאינו יוצא וכן הוא במלאכות שבת דודאי בעינן כשעושה המלאכה האסורה יכוין לה ואין הכוונה מעכב דא"כ יעשה כל המלאכות ויאמר שאינו מכוין לזה אלא וודאי כשאפילו עושה בלא כוונת מלאכה כלל כיון שעושה כדרך המלאכה מה מועיל העדר כוונתו והרי בהכרח כוונתו נעשית וזהו עניין הפסיק רישא אבל אם באמת מכוין להמלאכה אלא שעושה אותה בשביל תכלית אחר הוי כמו במצוה כשנתכוין שלא לצאת וה"נ לא שייך לומר דהוי כמתכוין דודאי הוא מתכוין אבל מתכוין לתכלית אחר ולא לגוף האיסור של המלאכה ולכן בצידת צבי שאינו מתכוין לבלום וכן ראש עוף לצחיקת הקטן אינו מתכוין לבלום משא"כ החופר גומא וא"צ אלא לעפרה דודאי מכוין לחפירה אלא לצורך תכלית אחר והיינו לתכלית העפר אבל בצידת צבי אינו מכוין לצידה כלל וכן בראש עוף לצחיקת קטן אינו מכוין להריגה כלל וגרע טפי שהרי בע"כ נעשית המלאכה והוי כמתכוין [ויש מי שאומר דבפסיק רישא כל שהוא מוכרח לעשות ע"י פסיק רישא אסור ובאינו מוכרח ע"י פסיק רישא אזי מותר אף בפסיק רישא כן כתב השלטי גבורים בפ' האורג אות ג' ע"ש וע"ש בר"ן ורשב"א]: (ערוה"ש שם סעי' לב – לה)

¹⁰ רמב"ם הלכות ממרים פרק ה הלכה יב

¹¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רמא ד

¹² ועיין בברכ"י יו"ד שם סעי' ד' הביא מהגר"ח בן עטר (האור החיים) בספרו ראשון לציון דאע"ג דאסור להכותם ולקללם עכ"פ א"צ לכבדם והוא שם חלק עליו והוכיח מהא דהקב"ה אמר לאברהם בעוובו את אביו תרח "לך אני פוטר מביבוד אב ואם ואינו פוטר לאחר" ואע"ג דתרח היה רשע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ואם היה רק אביו¹³ רשע חייב על אמו, וכן להיפך¹⁴, ואם היה ממזר ומת אביו קודם שעשה תשובה אפי' דאינו חייב על אמו¹⁵ ואם עשו תשובה¹⁶ הרי זה חייב ונהרג עליהן אע"פ שהרי הן יוצאין למיתה¹⁷.

הגר¹⁸ אסור¹⁹ להכות או לקלל אביו הנכרי מדרבנן, ולא יבזהו, ואפי' עושה כן מחמת שהוא עובד עבודה זרה וכוונתו לשם שמים²⁰ כדי שלא יאמרו²¹ באנו מקדושה חמורה²² לקדושה קלה שהרי זה מבזה אביו, אלא נוהג בו מקצת כבוד. ואם מקללם בשם עובר בעשה (דברים ו פסוק יג) אַתְּ ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא²³.

¹³ שם הלכה יב

¹⁴ ואני מסתפק אם היה אביו רשע ואמו כשרה או להיפך, וקילל את הכשר אי חייב לדברי הר"מ כאן ה"י שכתב כל שאינו חייב על האב אינו חייב על האם, והוא הדין להיפך. ונראה לי דחייב, דדוקא באביו גוי דלא משכחת לה שיהא חייב על קללת אב או פטור על האם כמבואר שם, אבל אם היה אביו רשע אף שאינו חייב עתה מ"מ יתחייב כשיעשה תשובה, חייב ג"כ על האם אף בלא עשה תשובה. ומ"מ צ"ע דלשון הר"מ והרב המחבר כיון שאינו חייב על קללת האב וכו' דכך גזירת הכתוב מקלל אביו ואמו, א"כ אפשר דאם אחד מהם רשע גם כן לא מחייב על השני, וצ"ע. מנ"ח ר"ס אות ז'

¹⁵ וגם לכאורה אם מת ברשעו דלא משכחת לה שיתחייב עוד, יהיה פטור על אמו. ואפשר לומר דדוקא באביו גוי דלא היה לו בשום פעם אב, אבל כאן היה לו אב והיה ראוי להתחייב. אך אם היה ממזר ואביו לא עשה תשובה ומת קודם שנולד, א"כ לא היה חייב בשום פעם על קללת אביו, אפשר דאינו חייב על קללת אמו ג"כ, ובפרט שמלשון הר"מ משמע דבכל ענין שאינו מחוייב על אביו אינו מחוייב על אמו, וצ"ע. שם

¹⁶ ולכבי ממזר שעשה אביו תשובה חייב עליו משום מקלל אביו מנ"ח ר"ס אות ז'

¹⁷ משא"כ בשאר אדם מישראל דפטור ביוצא ליהרג כמו שפטור לאחר מיתה משא"כ הכא דחייב לאחר מיתה חייב נמי ביוצא ליהרג וכ"כ במנ"ח שם

¹⁸ שם ה"א ומנ"ח ר"ס אות י"ד

¹⁹ במנ"ח ר"ס אות ט' משמע דהוא משום דאין לו יחוס כלפי האב ואינו אביו ולהכי אין בו חיוב וכן ה"ה בעבד אבל בכס"מ הכא משמע משום דהוא כקטן שנולד והיום אינו כאביו אבל בעצם הווה כיש לו אב ותליא אי נכרי יש לו יחס ורק ע"י גירות פקע היחס וכ"מ ברשב"א ורישב"א יבמות מ"ה ב', שנקטו בפשיטות שרק זרעו מבת ישראל אינו מתייחס אחריו, וכ"מ במאירי סנהדרין ג"ח ב', ובהגר"א אהע"ז סי' ד' ס"ק ז', לענין בני נכרי הבא על בת ישראל, וע"י רש"י בכורות מ"ז ב' ד"ה דלית. או דאף בגיותו אין לו יחס כרמב"ן ורשב"א בשם יש מי שפירש ביבמות צ"ח א'; וכן ביד רמה וחי' הר"ן סנהדרין ג"ח א' דהתורה אפקריה לזרעיה דזרמת סוסים זרמתם וע"י מהרש"א סוטה מ"א א' בח"א. ובחי' ר' שמואל יבמות סי' י"ב אות ד' ועיין כתובות ג' ב' בתוד"ה ולדרוש להו

²⁰ בשו"ת ברכה י"ד שם סעי' ד' כתב בשם הזוהר דרחל אמנו נענשה על שציערה ללבן אביה אע"ג שנתכוונה להפרישו מעכו"ם ולכן מתה ולא זכתה לגדל לבנימין

²¹ היינו בנימוסיהם ה"י רע"א שם סעי' ט'

²² ואע"ג שבעודו גוי לא היה מוזהר על זה והיה נוהג כן ולא מצינו דין זה רק בעריות שנוהג גם בגוי עכ"פ יש איסור גם בגוי שמצינו שנענש חס על מה שביזה לנח אע"ג שהיה דינו כבן נח יד אברהם סעי' ט' ותליא במח' שכתבתי לעיל אי אף בגיותו אין לו יחס לאביו או רק אחר שנתגייר.

²³ "ואפי' דאם מקללם מחמת שהם עובדי ע"ז וכנ"ל אינו עובר בעשה" מנ"ח שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ג. במסרבין בו לצאת ואינו יוצא

אביו ואמו²⁴ שנדונו להריגה אם עשו תשובה. אפילו מסרב לצאת לא יעשה הבן שליח בית דין להוציאו, דחרטה הוה תשובה לענין זה אף שאינו מקבל דין בית דין.

ד. ביישו ישן ומת חייב

כבר התבאר במסכת ב"ק דף פו: שהמבייש את הישן²⁵ ונתעורר ונודע לו חייב, ואם מת מתוך שנתו²⁶ ה"ז ספק²⁷ אם חייב לפרוע ליורשיו. ואם תפסו יורשיו, אין מוציאין מידם²⁸. וי"א²⁹ שהוא פטור.

ה. הכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה לוקה

כבר התבאר במסכת כתובות דף לב: שאסור³⁰ לאדם שיכה את חברו, ואם הכהו עובר בלאו שנאמר בשליח בי"ד המכה את המחויב מלקות (דברים כה פסוק ג) אַרְבָּעִים יִכְנוּ לֹא יִסִּיף פֶּן יִסִּיף לְהַפְתּוֹ וְגו', וכל מקום שנאמר פן הוא לא תעשה³¹, ואם הקפידה התורה בהכאת רשע קל וחומר בהכאת צדיק.

²⁴ הת"ם על שו"ע יו"ד רמא ד

²⁵ ערוה"ש סעיף מו, וכתב שמ"מ אינו דומה למבייש כשהוא ניעור, וברש"ש מדייק מדברי התויו"ט שאם הפשיטו כשהוא ישן וחזר וכיסהו קודם שניעור, אף על פי שכשנתעורר נודע לו שוה ביישו בשנתו פטור, ומדמה ליה למת מתוך שנתו, והרש"ש דחה דבודאי כשנתעורר מתבייש במה שגילהו בשנתו.

²⁶ שו"ע ונו"כ שם לה

²⁷ איבעיא הוא בגמרא [ב"ק פ"ו ע"ב] אם טעם דחייבתו התורה בושת הוא משום כיסופא דידיה והכא לא שייך ביון שמת [ו]פטור, או משום בושת דבני משפחתו חייבתו התורה והרי הן בחיים וחייב, ולא איפשטא, וס"ל להרמב"ם [המובא בציונים או ל"ט] דמהני תפיסה בספיקא דדינא. סמ"ע שם מב

²⁸ דעת המחבר שם

²⁹ דעת הרמ"א שם דאפילו הסוברים דמהני תפיסה לספיקא דדינא יש מהן דס"ל כאן פטור, משום דס"ל דהא איבעיא נפשמה בגמרא דמשום כיסופא דידיה הוא, סמ"ע שם מג

³⁰ שו"ע ונו"כ הו"מ תכ א

³¹ והנה הטור [סעיף א'] והמחבר למדו הלאו מדכתיב פן יוסיף, לרמזו למ"ש [עירובין צ"ו ע"א ועוד] כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה, אבל ברמב"ם פ"ה דהובל [ה"א] למדו מדכתיב בהדיא בקרא לא יוסיף, וכן פירש רש"י שם בפירוש החומש ז"ל, לא יוסיף, מכאן אזהרה למכה את חברו. וניחא ליה להרמב"ם ללמדו מלא יוסיף שהוא לאו מפורש, והטור והמחבר לא ניחא להו (ולמדו) [ללמדו] מלא יוסיף משום דקאי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ולכן אסור³² לאדם לחבול בין בעצמו בין בחבירו, ולא החובל בלבד אלא כל המכה אדם כשר מישראל בין הכאה שיש בה חבורה או אין בה חבורה³³

בין קטן בין גדול בין איש בין אשה דרך נציון, הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר לא יסיף ... להפתו אם הזהירה תורה שלא להוסיף בהנאת החוטא, קל וחומר למכה את הצדיק³⁴.

והמרים יד על חבירו להכותו אף על פי שלא הכהו נקרא רשע³⁵, שנאמר (שמות ב פסוק יג) וַיֹּאמֶר לְרָשָׁע לְמָה תִּפְהַרְעָךָ לְמָה תִּכָּהֵן לֵאמֹר אֵלֵינוּ לְמָה תִּכָּהֵן³⁶, משמע אעפ"י שלא הכהו אלא שהרים ידו עליו להכותו ואפילו הכי קראו רשע³⁷.

יש אומרים שיש חרם קדמונים באדם המכה לחבירו וצריכין להתיר לו כדי לצרפו למנין עשרה³⁸, ומיד שמקבל עליו לעשות לו דין מתירין לו אף על פי שאין המוכה מתרצה.

אזכאת הרשע ויש לומר דדוקא נקיט שם דנלקה כבר ל"ט מכות ויש סכנה בהוספה לו עוד מכה אחת, משא"כ בהכאה לחבירו מכה אחת, משו"ה למדוהו מיתורא דפן יוסיף. סמ"ע שם א
³² וצריך לבוז כל ממונו שלא יעבור, אך מפני פקוח נפש הכל נדחה. אך אי מחויב לשלם דמי חבלה, צ"ע, אי דמי לחייבי מיתות שונגין שפטור, או דילמא כיון דהוא בהיתר לא שייך חייבי מיתות שונגין כלל, ומשלם, ולקמן פרשת אמור [מצוה רצ"ו אות כ"ו] עוררתי בזה. מנ"ה אות י"ג

³³ כ"כ במנ"ה מצוה מ"ח אות ב'

³⁴ רמב"ם סנהדרין פרק טז הלכה יב

³⁵ עיין לעיל סימן ל"ד סעיף ד' ששם פסק מור"ם דהוי פסול לעדות, יעויין שם. ובאמת בזמנינו זה לא ראינו דיני ישראל נזהרים לפסול זה לעדות, והוא ודאי לפי מה שראיתי מליין טוב על זה הרב מאמר קדשין בסימן ל"ד זה לשונו, המגביה ידו על חבירו פסול לעדות ולשבועה עד שישבו מרשעתו ויקבל עליו דין אפילו לא תבע זה אלא אחר, ותמיה לי מאד שלא ראיתי נוהגים כן בזמנינו, ואפשר דבזמן הזה אין יכולין להעמיד הדין על תלו כמו שכתב הסמ"ע גבי חרמות [סי' ל"ד] בסעיף ה' [סק"י] דאם לא כן לא יוכשר אחד מאלף. הכא נמי דלא יוכשר אחד מאלף מעון זה בעונותינו הרבים, ואף על פי כן מי שיש לו כח ליסר הרשעים העושים כן על כל פנים בעונש שלא יקבל עדותן ולא עשה עתיד ליתן הדין, עד כאן לשון הרב הנזכר המליץ יושר, וק"ל.

פעמוני זהב שם

³⁶ סמ"ע שם ג

³⁷ לבוש שם

³⁸ עיין בתשובת חתם סופר חלק חו"מ סי' קפ"ב על דבר איש רע מעללים שהכה באגרוף רשע לבן תורה עד שפוך דם, ובעו"ה רבו עוזרי זרוע רשע ואין דורש ואין מבקש, והנה המכה הוא אבל על אביו ואמו ומתפלל לפני התיבה, ונסתפק השואל אם לענות אחריו אמן יהש"ר וקדושה. והשיב, הנה אם הדברים כהויתן האיש הזה מוחרם בחרם קדמונים עד שיקבל עליו לעמוד לפני העדה למשפט על כל הנעשה, אך אין ברכותיו ותפלותיו כתפלת הכותים שאין עונים אחריהם אמן, שהרי ברכותיו כולם לה, אלא מחמת עונש וקנס נידוהו הקדמונים ז"ל, ולא יצורף לדבר שבקדושה, ואם יתפלל בחזקה לא יענה הצבור אחריו אמן, והכל כדי לרדות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

וכיון שיש בו לאו, המכה את חברו³⁹ מכה שאין בה היזק שוה פרוטה כיון שאין בו חיוב ממוזן עבר על הלאו ומלקין אותו, ואפילו הכה עבד כנעני לוקה הוא דאחיך הוא במצות, שהרי חייב בכל המצות שהנשים חייבות בהן והרי הוא כאשה ישראלית להכאה. וגוי שהכה את ישראל חייב מיתה שני' (שמות ב פסוק יב) וַיִּפֶן כַּה וְכַה וַיֵּרָא פִּי אִיִּשׁ וַיִּךְ אֶת הַמִּצְרִי וַיִּמָּנְהוּ בַּחֹל⁴⁰.

ונראה⁴¹ אם חבירו אומר לו שיכהו, אינו עובר בלאו הזה⁴² ואינו חייב מלקות אפי' בהכאה שאין בה שוה פרוטה⁴³.

ולכופ כאגמון ראשו עד ישוב. אך בעו"ה בנידון זה אשר אין איש שם על לב לענשו ולהפרישו וכל הציבור על ימינו, ולשחוק יהיה בעיניו אם יודע שאין היחידים הללו עונין אמן אחר ברכותיו, נמצא הם יפסידו עניית יהש"ר וקדושה והוא יעמוד במרדו ויוסיף חטא על פשע, יבוא בעל הכרם כו', ואין בידו להעמיד הדת על תילה, ואם באנו לדון כמוחרמים כל המחויבים נדוי ע"פ תקנת רבותינו ז"ל בזה"ו, לא נוכל להתעסק עם רוב בנין אנשי הדור הזה, וגדולה מזו בסנהדרין דף ס' ע"א וברש"י שם ד"ה בזה"ו כו', עכ"ד.

³⁹ שו"ע ונו"כ שם ב

⁴⁰ רמב"ם חובל ומזיק פרק ה הלכה ג

⁴¹ וכן נראה מלשון הר"מ פכ"ו מסנהדרין ה"ו, שכתב, אע"פ שיש לו לדיין או לנשיא למחול על כבודו אינו יכול למחול על קללתו, וכן שאר העם אע"פ שמחל המקולל מלקין את המקלל שכבר חטא ונתחייב, עכ"ל, ועיי"ש בכסף משנה. משמע דוקא אם כבר קילל כיון שכבר עבר עבירה לשמים אין המחילה מועלת, אבל כשנותן רשות מתחילה לקלל אין כאן עבירה כלל, וכן כאן גבי מכה, ושם יש קצת עבירה דמוציא שם שמים לבטלה, ואע"פ שלא מצאתי זה מפורש מ"מ הסברא נותנת כן, כן נראה לענ"ד ברור. ודוקא במכה מחיים, אבל לאחר מיתה פטור דלא שייך חבורה. מנ"ח מצוה מ"ח אות ג – ד

⁴² "אף שהמנ"ח כתב שם "אע"פ שלא מצאתי זה מפורש מ"מ הסברא נותנת כן נלענ"ד ברור", מ"מ העירו לי דהשאלות בסוף שאילתא ס' כתב כמה שאמרו "האב שמחל על כבודו כבודו מחול הני מילי כבודו אבל הכאתו וקללתו לא", ובהעמק שאלה אחרי שהביא ראיות לזה הוסיף וכתב "ובאמת לא נצרכנו לראיות אלא על בזיון בעלמא דלא מהני מחילה, אבל קלה והכאה פשיטא שהרי אפ"י המקלל עצמו עובר בל"ת", אך עדיין יתכן דאם האב רוצה בהקזה או בהוצאת קין וזה רצונו בכה"ג אין זה חשיב מה"ת כמכה אביו. לענ"ד יש הכרח גדול לדבריו כיון שאזהרת מכה אביו ומכה חברו מחד קרא נפקא וגבי חובל חברו ברשות קי"ל בחו"מ ס' תכ"א סעיף י"ב שאם א"ל בפירוש ע"מ לפטור שהוא פטור (מכש"כ לדעת הרמ"א בטוח"מ ת"כ דקי"ל שאם דרשי לחבול בעצמו), ומפורש גם פסק הרמב"ם בהל' חו"מ פ"ה ה"א שאזהרת הלאו מחובל בחברו הוא דוקא "דרך בזיון", – א"כ הה"נ בחבל באביו דרך רפואה גם שלא לצורך והוא נטל ממנו רשות גם על הטעות שאין לחוש לשגגת הנק, מכש"כ לפי"מ דמקשי' לי' נמי לתשלומין דמכה בהמה שאין חיוב תשלומין היכא שעושה ברשות. ואף אמנם מכל שאר הפוסקים נראה דלא נחתו לחלק בחובל באו"א בין אם נתן רשות לבין אם לא נתן רשות, מ"מ דברי סברא הם ויש לצרף זה להלכה". מנחת שלמה ח"א סי' ל"ב.

⁴³ דאם יש בה שוה פרוטה בלא"ה אינו חייב כיון שיש לו חיוב תשלומין וכמשי"כ ברמב"ם שם וז"ל שם ה"א "ועוד יש הפרש בין נזקי גופו לנזקי ממונו שהאומר לחבירו סמא עיני קטע את ידי על מנת שאתה פטור הרי זה חייב בחמשה דברים שהדבר ידוע שאין אדם רוצה בכך אבל האומר לחבירו קרע את כסותי שבר את כדי על מנת שאתה פטור הרי זה פטור ואם לא אמר לו על מנת שאתה פטור הרי זה חייב לשלם אף על פי שהרשהו להשחית": אמנם נ"מ עכ"פ דאין בו איסור משום לאו זה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ו. ונשיא בעמך לא תאר בעושה מעשה עמך

כל המקלל⁴⁴ דיין מדייני ישראל עובר בלא תעשה שנאמר (שמות כב פסוק כז) אֱלֹהִים לֹא תִקְלָל. ודווקא דיין שקבוע לדון בין אדם לחבירו אבל דיין שקבוע לדון רק עכשיו משום שקיבלוהו בעלי הדין עליהם⁴⁵. אינו נחשב דיין ללקות עליו משום לאו זה⁴⁶. וי"א⁴⁷ שאינו לוקה משום זה א"כ הוזה דיין סמוך שנקרא אֱלֹהִים, אבל בזמן הזה שאין לנו סמוכים⁴⁸ אין הלאו המיוחד שבדיין נוהג כלל.

וכן אם קלל הנשיא⁴⁹, או ראש סנהדרי גדולה, או המלך שהוא ראש שררה על ישראל, בין ממשלת התורה, בין ממשלת מלכות, וכן מי שממונה על עסקי הקהל,⁵⁰ הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר (שם) וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תֹאֵר ונשיא בעמך לא תאור.

ולא דיין ונשיא בלבד אלא כל המקלל אחד⁵¹ מישראל עובר בל"ת שנאמר (ויקרא יט פסוק יד) לֹא תִקְלָל חֵרֶשׁ וְלֹמֵה נֹאמֵר חֵרֶשׁ שֶׁאֵפִילוֹ זֶה שֶׁהוּא אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְלֹא נִצְטַעַר בְּקִלְלָהּ זֶה, עובר בל"ת על קללתו, וכ"ש השומע ומצטער בקללתו⁵².

⁴⁴ רמב"ם סנהדרין פ' כ"ו ה"א

⁴⁵ זבל"א

⁴⁶ פ"ת הו"מ כ"ז ס"ק א'

⁴⁷ תומים שם ס"ק ב' מנ"ח מצוה ס"ט אות ה'

⁴⁸ וכן בזמנם אם היה סמוך ונפסל מהיות דיין וכיו"ב מנ"ח שם

⁴⁹ שם ברמב"ם ומנ"ח ע"א אות א'

⁵⁰ כ"כ בשו"ת ראנ"ח סימן קי"א וז"ל "ועוד שהוא ממונה מן הקהל לפקח בכל עסקי הקהל וקרוב לומר שדינו קרוב לדין הדיין שכתב הריב"ש ז"ל שיש בקללתו לאו נוסף והמקלל אותו חייב מרדות או גדו"י: והביאו בקצוה"ח שם ס"ק א'

⁵¹ "ונראה לי דלאו דוקא מקלל איש פרטי, אלא אפילו מקלל עיר מישראל ומכל שכן אם מקלל כל ישראל חייב מלקות" מנ"ח רל"א אות ב' ועיי"ש ר"ס אות ו' דפלפל שם אי חייב על כל אחד ואחד או אינו חייב אלא בעל כלל

⁵² סמ"ע הו"מ כ"ז ס"ק א'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ואחד המקלל עצמו או חברו או נשיא או דיין אינו עובר בלאוין אלו, עד שיקלל בשם מן השמות, כגון יה ואלהים ושדי וכיוצא בהן⁵³, או בכנוי מן הכנויים כגון חנון וקנא⁵⁴ וכיוצא בהן⁵⁵.

והמקלל רשע⁵⁶ אפי' בשם פטור אבל אסור⁵⁷, ולהלן יבואר דינו אם עשה תשובה. אבל בעובר עבירה⁵⁸ במזיד שמותר לנדותו⁵⁹, מותר אף לקללו ואפי' בשם, ואם עשה תשובה מתירין לו הקללה כמו שמתירין לו הנדוי.

אבל מי שנתחייב נידוי מפני שהפקיר בבית דין ורצו בית דין למחול על כבודן ולא נדוהו הרשות בידן והוא שלא יהיה בדבר הפסד בכבוד הבורא כגון שהיו העם מבעטין בדברי תורה ובדיינים הואיל ופקרו העם בדבר צריכין לחזק ולענוש כפי מה שיראה להם.

⁵³ ושבעה שמות הם השם הנכתב יו"ד ה"א וא"ו ה"א והוא השם המפורש או הנכתב אדני ואל אלוה ואלהים ואלהי ושדי וצבאות יסוה"ת פ"ו ה"ב

⁵⁴ ובן רחום הגדול הגבור והנורא הנאמן וחזק וכיוצא בהן כמש"כ שם ה"ה

⁵⁵ ודעת הראב"ד שם בהשגות דאינו לוקה אלא בשם המיוחד [דהיינו שם בן ד' אותיות הנקרא שם המיוחד כמש"כ מנ"ח ס"ט אות ב'] והכי איתא בירושלמי ועיין בכס"מ שם שיישב הירושלמי גם לדעת הרמב"ם

⁵⁶ "לא נתברר לי אי דוקא שהוא רשע עכ"פ מפסולי עדות הנקרא רשע הוא דאינו חייב, אבל אם אינו פסול לעדות כגון דעבר על לאו שאין בו מלקות דלאו רשע הוא אפשר דחייב. ואפשר כיון דמבואר בלשון עושה מעשה עמך, כל שעבר איזה עבירה, ואפשר אף עבירה דרבנן הוא בכלל אין עושה מעשה עמך עד שיעשה תשובה, ועוד חזון למועד אי"ה". מנ"ח ר"ס אות י"ז

⁵⁷ "והנה המקלל רשע מבואר בש"ס ובר"מ שם דפטור דכתיב [שמות כ"ב, כ"ז] בעמך, דוקא בעושה מעשה עמך. ועיין בלשון הגמרא שם דפטור, נראה דאיסורא איכא, וכבר הבאתי לעיל [שם] דכל מקום דפטור הוא אסור רק מדרבנן כמו בשבת, מ"מ זה דוקא אם קילל בכינויין כגון רחום וחנון, אבל בשמות המיוחדים נראה דאיכא איסור עשה, עיין תמורה ג' ע"ב מחמת דמוציא שם שמים לבטלה ועובר על עשה את ה' אלקיך תירא [דברים י', כ'], ובפרט בשם המיוחד הויה ברוך הוא וברוך שמו או בשם א"ד ולכאורה קשה לי לפי מה שכתבתי דאפילו רשע נראה דאיכא איסורא, ואם קילל אותו בשם המפורש עובר בעשה, ואם אינם רשעים המקלל אותם חייב מלקות, אי"כ היאך קילל אלישע הנביא את הילדים ומקרא מלא הוא ויקללם בשם ה' [מלכים ב' ב', כ"ד], ואפילו אם היו רשעים איך עבר חס ושלום על איסור עשה, ובפרט למאן דאמר בש"ס סוטה מ"ו ע"ב מאי ראה שנתעברה אמם ביום הכיפורים אבל הם לא היו רשעים, או אפילו שהיו מקמני אמנה מ"מ לא היו אפיקורסים ומשחרב בית המקדש בטלו אנשי אמונה, עיין רש"י שם ד"ה מקמני, אי"כ איך עבר על לאו שבתורה. והנה מבואר בגמרא שם מ"ז ע"א שהיה לו עונש על שגירה דובים עי"ש, אבל מ"מ תמוה טובא, דנראה דהיה העונש על שגרים זה להילדים, אבל חס ושלום דאלישע הנביא יהיה עובר על לאו תעשה ועשה, וצ"ע. ולדחוק ולומר דשרי לקלל המצער, דלא הובא זה בר"מ ואינו בש"ס, מנ"ח שם אות ד'

⁵⁸ חזו"א סנהדרין סי' כ' אות י'

⁵⁹ ועי"ש "דכל הני דמצינו בגמ' באמוראי שקללו הווה הדבר חובה להיות כבוד התורה קבועה בלבבות ושלא יתרגלו בזלזול כבוד החכמים וזהו הטעם דמנדין על כבוד הרב" וכו' ועי"ש שבוזה יישב מה שמקשה במנ"ח האיך קילל אלישע הנערים במלכים ב' ב' דהתם היו חייבים נידוי על בזותם הנביא וממילא מותר היה לקללם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

רשע⁶⁰ הוא כל שרואה שעשה עבירה במזיד כמה פעמים ומותר לשנוא אותו ולהתרחק ממנו אולם אם הוא איש בינוני כסתם איש ישראל, שדרכו להשמר מחטא ונכשל בחטא רק לפעמים, ויש לתלות שעשה דבר זה שלא במתכוון, או שלא היה יודע שדבר זה אסור, או שהיה סבור שהוא חומרא ומדה טובה בעלמא, שהכשרים נזהרין בזה, אזי אפילו ראוהו כמה פעמים שעבר על זה, בודאי יש לתלות בזה⁶¹, ואינו כרשע ואסור לשנא אותו עבור זה, דצריך לדונו לכף זכות⁶².

אבל אם יראה להן⁶³, שהחוטא ידע את עצם אסורו⁶⁴ וגם במתכון עשה את החטא כביאת עריות ואכילת דברים אסורים וכיוצא בזה, שנתפשט ידיעת אסורן בישראל, רשע עד שנדע שיעשה תשובה אולם אם הוא איש תלמיד חכם וירא חטא, אך עתה גבר יצרו עליו, בודאי עון גדול הוא לשנאותו אפילו כבעל עבירה ואסור אפילו להרהר אחריו כי בודאי עשה תשובה

ואם בחנת את דרכו, כי אין פחד אלהים לנגד עיניו ותמיד יתיצב על דרך לא טוב, כמו הפורק מעליו על מלכות שמים או שאינו נזהר מעבירה אחת, אשר כל שער עמו יודעים שהיא עבירה, רשע גמור הוא ואם הוא יעשה מעשה או ידבר דבר, ויש לשפטו לצד הזכות ולצד החוב, צריך לשפטו לצד החוב, ומותר לשנאותו ולפרסמו ולגלות על חטאיו בשער בת רבים ולשפוך בוז עליו, עד שיחזור למוטב⁶⁵.

ובזמן הזה⁶⁶ שרבו הפוקרים בדת ובעוונותינו הרבים ירדנו פלאים ורוב המכונים ישראל אינם שומרי תורה ומצוות רח"ל, רובם נידחים מרוח היהדות מילדותם ואפילו באותם שגדלו ברוח היהדות מ"מ כמעט שאין שייך בומה"ז מצות תוכחה כדין, שכמעט כולם נדחו ע"י הרחוב הקלוקל ולא הוכיחום בדרך המתקבל דהיינו לדבר בלשון רכה ולהבין עומק צרת נפשם, ולכן אין דין רשע לקולא ואין לשנאתם כלל אלא רק לשנוא מעשיהם ולהרחיק אנשים כדי לא ילמדו ממעשיהם, ואותם עצמם אדרבא צריך לאוהבם אהבה גמורה לקרבם ככל האפשר בדרכי נעם וחסד לדת האמת ולעבודת הבורא יתברך.

⁶⁰ הינוך מצוה רלה

⁶¹ ואפילו מפורסמת עבירה זו לאיסור בכלל ישראל. במ"ח שם ס"ק י'

⁶² , והוא מצות עשה דאורייתא של "בצדק תשפט עמיתך" לכמה פוסקים. (חפ"ז חיים הל' לה"ר כלל ד סעי' ג)

⁶³ , ואף אם יצרו נתחזק עליו פעם אחת, נפשו מרה לו אחר כך על זה ולבבו ירא וחרד מאד על אשמתו, וכמו שאמרו חז"ל, אם ראית תלמיד חכם, שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום, שבודאי עשה תשובה. (שם סעי' ד)

⁶⁴ או שהתרה בו קודם לכן ואפילו אינה מפורסמת. שם ס"ק ד'

⁶⁵ וכמו שכתב הרמב"ם בסוף פרק ו' מהלכות דעות (הלכה ח'), אך יש לזהר שלא לשכות פרטים אחרים המצטרפים לזה, ונתבאר בספר אלה המצוות ל"ת דלא תלך רכיל (ש"א)

⁶⁶ חזו"א יו"ד סוף סי ב הליכות עולם עמ' מד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ז. דמקשינן הכאה לקללה

התבאר במסכת כתובות דף לב: שאסור⁶⁷ לאדם שיכה את חבירו, ואם הכהו עובר בלאו שנאמר בשליה בי"ד המכה את המחויב מלקות (דברים כה פסוק ג) אַרְבָּעִים יִכּוּ לֹא יוֹסִיף פֶּן יוֹסִיף לְהַכּוֹתוֹ וְגו', וכל מקום שנאמר פן הוא לא תעשה⁶⁸, ואם הקפידה התורה בהכאת רשע על ידי שליח בית דין קל וחומר בהכאת צדיק.

המכה⁶⁹ רשע⁷⁰ פטור אבל אסור אא"כ עשה תשובה.

ח. בנו נמי

כבר התבאר לעיל דף נג. שהמקלל אביו⁷¹ ואמו⁷² אפילו לאחר מיתתן, חייב סקילה, אחד האיש ואחד האשה שקללו. ונסקל שנאמר (ויקרא כ פסוק ט)

⁶⁷ שו"ע ונו"כ הו"מ תכ א

⁶⁸ והנה הטור [סעיף א'] והמחבר למדו הלאו מדכתיב פן יוסיף, לרמזו למ"ש [עירובין צ"ו ע"א ועוד] כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה, אבל ברמב"ם פ"ה דהובל [ה"א] למדו מדכתיב בהדיא בקרא לא יוסיף, וכן פירש רש"י שם בפירוש החומש ז"ל, לא יוסיף, מכאן אזהרה למכה את חבירו. וניחא ליה להרמב"ם ללמדו מלא יוסיף שהוא לאו מפורש, והטור והמחבר לא ניחא להו (ולמדו) [ללמדו] מלא יוסיף משום דקאי אהכאת הרשע ויש לומר דדוקא נקיט שם דגלקה כבר ל"ט מכות ויש סכנה בהוספה לו עוד מכה אחת, משא"כ בהכאה לחבירו מכה אחת, משו"ה למדוהו מיתורא דפן יוסיף. סמ"ע שם א

⁶⁹ מנ"ח שם ד'

⁷⁰ "לא נתברר לי אי דוקא שהוא רשע עכ"פ מפסולי עדות דנקרא רשע הוא דאינו חייב, אבל אם אינו פסול לעדות כגון דעבר על לאו שאין בו מלקות דלאו רשע הוא אפשר דחייב. ואפשר כיון דמבואר בלשון עושה מעשה עמך, כל שעבר איזה עבירה, ואפשר אף עבירה דרבנן הוא בכלל אין עושה מעשה עמך עד שיעשה תשובה, ועוד חזון למועד אי"ה". מנ"ח ר"ס אות י"ז

⁷¹ רמב"ם הלכות ממרים פרק ה הלכה א שו"ע ונו"כ יו"ד רמא א

⁷² ובמשלי פ"כ פס' כ' "מקלל אביו ואמו ידעך נרו באישון חשך" ועיין במלבי"ם שם שפ"י "המקלל אביו ואמו יולדיו יצוייר בשני אופנים, א. איש שהחיים למעמסה עליו וחושב בלבו שהרעות בעולם יותר מן הטובות (כמו שהביא המורה שהיה בן דעת איזה כתות) ושע"כ המציאות הוא לרע, וטוב לו ההעדר, ומקלל אביו ואמו שהיו סבה אל מציאותו באלה החיים הרעים, ועליו אמר שידעך נרו באישון חשך שגר האדם הוא מזלו והצלחתו הזורח על ראשו, וגם מי שגררו כהה או כבה עדיין יש אור קצת, כמו שדעך נרו בלילה ורואה לאור הלבנה, והוא התקוה אשר בלב כל איש, אבל האיש הזה ידעך נרו וישאר באישון חשך בלא אור תקוה וייחול כלל, כמ"ש נר רשעים ידעך, ורשעים בחשך, ידמו, ב. יש עוד אופן שמקלל אביו ואמו בעבור הנחלה שרוצה שימותו קודם כדי שיירש נחלתם במהרה ועל כן חיי יולדיו קשים עליו" וכו'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אָביו וְאִמּוֹ קָלֵל דָּמְיוֹ בּוֹ⁷³, וְאֶחָד הַמְקַלֵּל בַּחַיִּיהֶן אֹו לְאַחַר מִיתַתָּן הָרִי זֶה נִסְקָל⁷⁴, וְצָרִיךְ עֵדִים וְהִתְרָאָה כְּשֶׁאֵר כָּל מַחֻיִּבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין, וְאֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה וְכֵן הַטּוֹמְטוֹם וְהַאֲנַדְרוּגִינוֹם, וְהוּא שִׁיחִיו גְּדוּלִים שֶׁהִגִּיעוּ לְכָלֵל הָעוֹנְשִׁין.

בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים, שְׁקַלְלוּם בְּשֵׁם מֵהַשְּׁמוֹת הַמִּיּוֹחָדִים⁷⁵, אֲבָל קָלְלָם בְּכִינוּי⁷⁶, אִינוּ חַיִּיב אֲלָא בְּלֹא, כְּמוֹ הַמְקַלֵּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל⁷⁷.

⁷³ זה מבואר בכתוב וכל מקום שנאמר דמיו בו דינו בסקילה והחמיר הכתוב במקלל יותר מן המכה משום דאית ביה תרתי קלון אביו ואמו והוצאת שם שמים לבטלה ודבר ידוע שהסקילה חמורה מהחנק והרי תרי טעמי שייכי בין מחיים בין לאחר מיתה מה שאין כן במכה דלא שייך אלא מחיים.

⁷⁴ דלא במקלל שאר אדם מישראל דאינו חייב לאחר מיתה או ביוצא ליהרג וילפי ליה מקרא בסנהדרין פ"ה ב' ועיין מנ"ח ר"ס אות ב' דהקשה אמאי ילפי מפסוק מיוחד לכך "דאי אמרינן דאינו חייב לאחר מיתה דגבי אב צריך ג"כ במקויים שבעמך, א"כ גם המקלל אביו מריפה פטור, א"כ היאך כתבה התורה דמקלל אביו חייב סקילה, יתעורר קושיית הש"ס הולין י"א ע"ב דילמא לאו אביו הוא" ואין לתרין דאולי' בתר רובא דלא אזלינן בתר רובא היכא דאיכא שני מיעוטים והכא איכא מיעוט שמא אביו מריפי ומיעוט שמא לאו אביו הוא ועיי"ש מה שהאריך בזה.

⁷⁵ ושבעה שמות הם השם הנכתב יו"ד ה"א וא"ו ה"א והוא השם המפורש או הנכתב אדני ואל אלוה ואלהים ואלהי ושדי וצבאות [יסוה"ת פ"ו ה"ב] ויש גורסין ג"כ אהייה אשר אהייה [שו"ע סי' רע"ו סעי' ט' בשם טור]. ועיין מנ"ח הביא מה' ראשונים דיש דס"ל דאינו חייב אלא בשם המיוחד ממש דהיינו הויה ויש דיעות דגם אדנות אבל שאר שמות לא ויש ראשונים דשאר שמות הויה כינויים

⁷⁶ כגון חנון קנא רחום הגדול הגבור והנורא הנאמן וחזק וכיוצא בהן כמש"כ שם ה"ה
⁷⁷ ועיי"ש שלדעת הראב"ד גם ע"ז אינו לוקה אלא בשם המיוחד דד' אותיות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אולם כבר התבאר שמי שהיו אביו ואמו רשעים גמורים⁷⁸ ועוברי עבירות⁷⁹ אסור לקללם ואם קלל או הכה פטור⁸⁰

ט. בשעשה תשובה ... אחר ... במקוים שנעמד

⁷⁸ "לא נתברר לי אי דוקא שהוא רשע עכ"פ מפסולי עדות דנקרא רשע הוא דאינו חייב, אבל אם אינו פסול לעדות כגון דעבר על לאו שאין בו מלקות דלאו רשע הוא אפשר דחייב. ואפשר כיון דמבואר בלשון עושה מעשה עמך, כל שעבר איזה עבירה, ואפשר אף עבירה דרבנן הוא בכלל אין עושה מעשה עמך עד שיעשה תשובה, ועוד חזון למועד אי"ה". מנ"ח שם אות י"ז ועיי"ש מצוה מ"ח אות ט"ו וז"ל. "ואם עבר עבירה בשוגג אם הוי עושה מעשה עמך, וכו' כיון דהיה שוגג כודאי הוי ליה עושה מעשה עמך, אך אם נודע לו השוגג, כיון דגם שוגג צריך תשובה, א"כ אם לא עשה תשובה הוי ליה בזה עצמו אינו עושה מעשה עמך כיון דאינו עושה תשובה, וכו'. וגדר התשובה שיהיה עושה מעשה עמך אינו מבואר בעבירות שאין בהן חזרת ממון, וצריך לומר דזהו לפי ראות אנשים אם עשה תשובה אמיתית, אף דתשובה בלב סני, עיין קידושין מ"ט ע"ב המקדש וכו' שמא הרבה תשובה וכו', מ"מ זה אינו ידוע, ואין יכולים להורגו מספק, אך עשה תשובה כפי הנראה לאנשים שהוא תשובה, הוי ליה עושה מעשה עמך. ולפי מה שכתבנו דבשוגג ולא עשה תשובה הוי ליה אינו עושה מעשה עמך כיון שעבר על מצות עשה דתשובה דהיא רק מצות עשה, א"כ נראה דבכל העבירות אפילו עבר רק על מצות עשה הוי ליה אין עושה מעשה עמך. ועיין תוס' יבמות כ"ב ב' ד"ה כשעשה, נראה שם דאף כשהוציא שם שמים לבטלה כל זמן שלא עשה תשובה הוי ליה אין עושה מעשה עמך, א"כ הוא הדין בכל עבירות שבתורה, כן נראה לי.

⁷⁹ אפילו נגמר דינן להריגה והם יוצאים ליהרג ואפי' נגמר דינם ליהרג בערכאות יד אברהם סעי' ד'
⁸⁰ ועיין בברכ"י יו"ד שם סעי' ד' הביא מהגר"ח בן עמר [האור החיים] בספרו ראשון לציון דאע"ג דאסור להכותם ולקללם עכ"פ א"צ לכבדם והוא שם חלק עליו והוכיח מהא דהקב"ה אמר לאברהם בעוובו את אביו תרח "לך אני פומר מכיבוד אב ואם ואינו פומר לאחר" ואע"ג דתרח היה רשע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

מי שהיו אביו ואמו⁸¹ רשעים גמורים⁸² ועוברי עבירות⁸³, אפילו נגמר דינן להריגה והם יוצאים ליהרג, ואפי' נגמר דינם ליהרג בערכאות, אסור להכותם, ואם הכה פטור⁸⁴. ואם עשו תשובה⁸⁵ הרי זה חייב ונהרג עליהן אע"פ שהרי הן יוצאין למיתה⁸⁶. שמכל מקום חבורה עושה שהרי חי הוא אלא שיוצא למות⁸⁷, לפיכך בנו חייב.

אבל אם בא אחר והכה ביוצא ליהרג אף על פי שעשה תשובה פטור, הואיל והולך למיתה כמו שהתבאר והכתוב אומר (שמות שם) בְּעַמְךָ לֹא תֵאָר, במקוים שבעמך וזה אינו מקוים בעמך שהרי יוצא ליהרג, אבל ביישו חייב בקנס המבייש.

דף פה:

⁸¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רמא ד

⁸² "לא נתברר לי אי דוקא שהוא רשע עכ"פ מפסולי עדות דנקרא רשע הוא דאינו חייב, אבל אם אינו פסול לעדות כגון דעבר על לאו שאין בו מלקות דלאו רשע הוא אפשר דחייב. ואפשר כיון דמבואר בלשון עושה מעשה עמך, כל שעבר איזה עבירה, ואפשר אף עבירה דרבנן הוא בכלל אין עושה מעשה עמך עד שיעשה תשובה, ועוד חזון למועד אי"ה". מנ"ח שם אות י"ז ועיי" מצוה מ"ח אות מ"ו וז"ל "ואם עבר עבירה בשוגג אם הוי עושה מעשה עמך, לכאורה, ביבמות כ"ב ע"ב דמקשה הש"ס אהא דמזור חייב על הכאת וקללת אביו הא אינו עושה מעשה עמך, ותירץ בשעשה תשובה, והוה ליה לתרץ דהיה שוגג, אלא על כרחך דאף בשוגג אינו עושה מעשה עמך. אך באמת אינה סברא, כיון דהיה שוגג בודאי הוי ליה עושה מעשה עמך, אך אם נודע לו השוגג, כיון דגם שוגג צריך תשובה, א"כ אם לא עשה תשובה הוי ליה בזה עצמו אינו עושה מעשה עמך כיון דאינו עושה תשובה, ואין זה סברא לאוקמי המשנה בשוגג ולא נודע לו כלל, על כן אוקמהו בשעשה תשובה. ונדר התשובה שיהיה עושה מעשה עמך אינו מבואר בעבירות שאין בהן חזרת ממון, וצריך לומר דזהו לפי ראות אנשים אם עשה תשובה אמיתית, אף דתשובה בלב סגי, עיין קידושין מ"ט ע"ב המקדש וכו' שמא הרהר תשובה וכו', מ"מ זה אינו ידוע, ואין יכולים להורגו מספק, אך עשה תשובה כפי הנראה לאנשים שהוא תשובה, הוי ליה עושה מעשה עמך. ולפי מה שכתבנו דבשוגג ולא עשה תשובה הוי ליה אינו עושה מעשה עמך כיון שעבר על מצות עשה דתשובה דהיא רק מצות עשה, א"כ נראה דבכל העבירות אפילו עבר רק על מצות עשה הוי ליה אין עושה מעשה עמך. ועיין תוס' יבמות שם ד"ה כשעשה, נראה שם דאף כשהוציא שם שמים לבטלה כל זמן שלא עשה תשובה הוי ליה אין עושה מעשה עמך, א"כ הוא הדין בכל עבירות שבתורה, כן נראה ליי'.

⁸³ יד אברהם סעי' ד'

⁸⁴ ועיין בברכ"י יו"ד שם סעי' ד' הביא מהגר"ח בן עטר (האור החיים) בספרו ראשון לציון דאע"ג דאסור להכותם ולקללם עכ"פ א"צ לכבדם והוא שם חלק עליו והוכיח מהא דהקב"ה אמר לאברהם בעזבו את אביו תרה "לך אני פומר מכיבוד אב ואם ואינו פומר לאהר" ואע"ג דתרה היה רשע

⁸⁵ ולבכי מזור שעשה אביו תשובה חייב עליו משום מקלל אביו מנ"ח ר"ס אות ז'

⁸⁶ משא"כ בשאר אדם מישראל דפטור ביוצא ליהרג כמו שפטור לאחר מיתה משא"כ הכא דחייב לאחר מיתה חייב נמי ביוצא ליהרג וכ"כ במנ"ח שם

⁸⁷ לבוש ש"ך ומ"ז שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

י. לכל איז הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו חוץ ממסית שהרי אמרה תורה ולא תחמוץ ולא תכסה עליו

עבר אביו ואמו⁸⁸ על עבירה שלוקין עליה והיה הוא חזן לפני הדיינים לא היה שליח להלקותם⁸⁹ שלכל איז הבן נעשה שליח להכותו, וכן אם נתחייבו נידוי, לא יהא שליח לנדותם.

ולא ירחוף אותם ולא יבזה אותם בשליחות בית דין אע"פ שהן ראויין לכך ולא עשו תשובה⁹⁰. ולא ירדוף ולא יכה אותם בשליחות בית דין, אע"פ שראויים לכך ולא עשו תשובה.

אולם במסית⁹¹ שהסית האב את בנו⁹² ומדיח, מלקה ומנדה, שהרי אמרה תורה (דברים יג פסוק ט) ולא תחמול ולא תכסה עליו. ואפילו עשה המסית תשובה⁹³ לא פקע לאו זה ולפיכך אב המסית אפילו אם עשה תשובה הבן אם הוא שליח ביד מלקה ומנדה אותו.

יא. המכה אביו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהן חבורה זה חומר במקלל מבמכה שהמקלל לאחר מיתה חייב והמכה

⁸⁸ שם הלכה יג

⁸⁹ אע"ג שבכל החייב נדוי מותר גם לקללו וכמש"כ בל"ת שיי"ז בשם החו"א סנהדרין פ"ב אות י' הכא אסור הי' אביו ואמו רשעים וכו'. עי' ילקוט ירמיה א' רמז רס"ב בשם פסיקתא דמוכח דכהן משקה אמו סומה וצ"ע [דאיתא התם בזה"ל: אמר ירמיה למי אני דומה לכהן (גדול) שעלה גורלו להשקות מים המרים וקרבו את האשה אצלו ופרע את האשה ופרסם את שערך נטל את הכוס להשקותה נסתכל בה שהיא אמו התחיל צווח אמר אוי לי אמי שהייתי משתדל לכבדך והרי אני מבזך ע"ש] וצ"ע. ובגמרא [סנהדרין פ"ה ב'] מבואר דגם הכאת אביו מלקות שנתחייב בה אסור. דעת תורה על שו"ע יו"ד רמא ד

⁹¹ רמב"ם ממרים פ"ה הי"ד יראים סימן קעז

⁹² עיין משנת חכמים סי' כב צפנת פענח אות ה אם דין זה הוא דוקא כשהבן הוא המוסת או שייך בכל אדם ובמנחת חינוך מצוה מח אות טו פשיטא לי שלדעת הרמב"ם אינו אלא במוסת ולא בכל אדם ⁹³ מנחת חינוך מצוה מח אות טו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

לאחר מיתה פטור ... לרבות בת טומטום ואנדרוגינוס ...

ואמו אביו שלא אמו אמו שלא אביו

כבר התבאר לעיל דף פד: שהמכה אביו ואמו⁹⁴ מיתתו בהנק אינו חייב⁹⁵ עד שיעשה בהן חבורה, אבל אם לא עשה בהן חבורה הרי זה כמכה אחד מישראל.

והמכה אותן לאחר מיתה פטור.

אולם המקלל אביו⁹⁶ ואמו⁹⁷ אפילו לאחר מיתתו, חייב סקילה, כמובאר לעיל דף סו. אחד האיש ואחד האשה שקללו. ונסקל שנאמר (ויקרא כ פסוק ט) **אָבִיו וְאִמּוֹ קָלַל דְּמִיו בּוֹ**⁹⁸, ואחד המקלל בחייהן או לאחר מיתתן הרי זה נסקל⁹⁹, וצריך עדים והתראה כשאר כל מחוייבי מיתות בית דין, ואחד האיש ואחד האשה וכן הטומטום והאנדרוגינוס, והוא שיהיו גדולים שהגיעו לכלל העונשין.

⁹⁴ רמב"ם ממרים פ"ה ה"ה חינוך מ"ח

⁹⁵ שם

⁹⁶ רמב"ם הלכות ממרים פרק ה הלכה א שו"ע ונו"כ יו"ד רמא א

⁹⁷ ובמשלי פ"ב פס' כ' "מקלל אביו ואמו ידעך נרו באישון חשך" ועיין במלבי"ם שם שפי' "המקלל אביו ואמו יולדיו יצוייר בשני אופנים, א. איש שהחיים למעמסה עליו וחושב בלבו שהרעות בעולם יותר מן הטובות (כמו שהביא המורה שהיה בן דעת איזה כתות) ושע"כ המציאות הוא לרע, וטוב לו ההעדר, ומקלל אביו ואמו שהיו סבה אל מציאותו באלה החיים הרעים, ועליו אמר שידעך נרו באישון חשך שגר האדם הוא מזלו והצלחתו הזורה על ראשו, וגם מי שנרו כהה או כבה עדיין יש אור קצת, כמו שדעך נרו בלילה ורואה לאור הלבנה, והוא התקוה אשר בלב כל איש, אבל האיש הזה ידעך נרו וישאר באישון חשך בלא אור תקוה וייחול כלל, כמ"ש נר רשעים ידעך, ורשעים בחשך, ידמו, ב. יש עוד אופן שמקלל אביו ואמו בעבור הנחלה שרוצה שימותו קודם כדי שירש נחלתם במהרה ועל כן חיי יולדיו קשים עליו" וכו'

⁹⁸ זה מובאר בכתוב וכל מקום שנאמר דמיו בו דינו כסקילה והחמיר הכתוב במקלל יותר מן המכה משום דאית ביה תרתי קלון אביו ואמו והוצאת שם שמים לבטלה ודבר ידוע שהסקילה חמורה מהחנק והרי תרי טעמי שייכי בין מחיים בין לאחר מיתה מה שאין בן במכה דלא שייך אלא מחיים.

⁹⁹ דלא במקלל שאר אדם מישראל דאינו חייב לאחר מיתה או ביוצא ליהרג וילפי' ליה מקרא בסנהדרין פ"ה ב' ועיין מנ"ח ר"ם אות כ' דהקשה אמאי ילפי' מפסוק מיוחד לכך "דאי אמרינן דאינו חייב לאחר מיתה דגבי אב צריך ג"כ במקויים שבעמך, א"כ גם המקלל אביו טריפה פטור, א"כ היאך כתבה התורה דמקלל אביו חייב סקילה, יתעורר קושיית הש"ס הולין י"א ע"ב דילמא לאו אביו הוא" ואין לתרין דאזלי' בתר רובא דלא אזלינן בתר רובא היכא דאיכא שני מיעוטים והכא איכא מיעוט שמא אביו טריפי ומיעוט שמא לאו אביו הוא ועיי"ש מה שהאריך בזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

במה דברים אמורים, שקללום בשם מהשמות המיוחדים¹⁰⁰, אבל קללם בכינוי¹⁰¹, אינו חייב אלא בלאו, כמו המקלל אחד מישראל¹⁰².

וחייב על האב¹⁰³ בפני עצמו ועל האם בפני עצמה, שהוא"ו של ואמו כמו א.ו.

ואפי' אינו מכירם או מזכירם בשמם אלא אומר יקולל אבי או תקולל אמי נמי חייב סקילה¹⁰⁴

וכן המקלל¹⁰⁵ אבי אביו ואבי אמו הרי זה כמקלל אחד משאר הקהל.

יב. כותים גירי אמת הן

כבר התבאר במסכת קידושין דף עה: ובמסכת ב"ק דף לח: שנחלקו תנאים ואמוראים אם "גרי אריות" הם – על שם האריות ששלח ה' בהם ונתגיירו מאימתם – ואין גרותם גרות, או ש"גרי אמת" הם, וגרותם גרות היא, להלכה פסקו ראשונים שהכותים גרי אמת הם¹⁰⁶.

אף על פי שלהלכה הכותים גרי אמת הם, בדורות אחרונים גזרו חכמים עליהם שיהא דינם כגוים ואמרו בטעם הגזירה, לפי שמצאו להם דמות יונה בראש הר גריזים שהיו עובדים אותה, ונעשו מומרים לעבודה זרה, ואף על פי שלא היו אלא מיעוט מן הכותים שעשו כן, אלו שישבו בהר גריזים, גזרו על הרוב משום המיעוט¹⁰⁷. ובזמן הזה

¹⁰⁰ ושבועה שמות הם השם הנכתב יו"ד ה"א וא"ו ה"א והוא השם המפורש או הנכתב אדני ואל אלוה ואלהים ואלהי ושדי וצבאות [יסוה"ת פ"ו ה"ב] ויש גורסין ג"כ אהייה אשר אהייה [שו"ע סי' רע"ו סעי' ט' בשם טור]. ועיין מנ"ח הביא מה' ראשונים דיש דס"ל דאינו חייב אלא בשם המיוחד ממש דהיינו הווייה ויש דיעות דגם אדנות אבל שאר שמות לא ויש ראשונים דשאר שמות הווייה כינויים

¹⁰¹ כגון חנון קנא רחום הגדול הגבור והנורא הנאמן וחזק וכיוצא בהן כמש"כ שם ה"ה

¹⁰² ועיי"ש שלדעת הראב"ד גם ע"ז אינו לוקה אלא בשם המיוחד דד' אותיות

¹⁰³ חרדים פכ"ד אות כ'

¹⁰⁴ העמק דבר שמות שם וז"ל "ומקלל אביו וגו'. ברבה במדבר פ"ט פ"י הא דהפסיק הכתוב גונב נפש מישראל בין מכה ומקלל. לפי שאינו גדל אצלם ואינו מכירם. וכ"כ הרמב"ן בשם הגאון. ולפי"ז אינו אלא טעם על גונב נפש ולא בא הסמיכות משום מקלל או"א. אבל יש עוד ללמדנו דבמקלל אף ע"ג שאינו מכיר לאו"א שהרי גונב ונמכר. והוא מקלל אביו ואמו מי שהוא ה"ז חייב מיתה והיינו דיוק מקלל אביו ואמו ולא אב ואם. היינו שהוא אין מזכירם בשמם אלא אומר יקולל אבי"ו וכו'

¹⁰⁵ רמב"ם שם הלכה ד

¹⁰⁶ ע"י בה"ג סוף הל' קדושין; ע"י רי"ף ורא"ש ברכות מז ב; ע"י רמב"ם עבדים פ"ו ה"ו ופמ"ג יו"ד סי' ב ש"ד כד בדעתו; ע"י מו"ש"ע או"ח קצט ב ואה"ע מד י ובהגר"א שם ס"ק יט ושו"ע יו"ד רסז מז.

¹⁰⁷ תשו' הרמב"ם (בלאו) סי' תמט. ואף על פי שלהלכה אין חוששים למיעוט, עיין שו"ת הרשב"ש סי' תרמו שלא משום המיעוט שעבדו עבודה זרה בלבד גזרו, אלא לפי שהיו מעשיהם של הכותים כולם מקולקלים, ורצו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כבר גזרו עליהם ועשאו כגוים גמורים לכל דבריהם¹⁰⁸ כמו שהתבאר בגיטין י. ויש שכתבו¹⁰⁹ שלא עשו חכמים את הכותים כגוים אלא להחמיר, ולא להקל, ועדיין חייבים הם בכל המצוות כישראל, וכותי שקידש בת ישראל חוששים לקידושו וצריכה גט.

מכל מקום למדו הראשונים מהם לצדוקים וקראים שבזמנם, שהם להם כמו שהיו הכותים קודם שגזרו עליהם שיהיו כגוים. אולם בזמן הזה קלקלו מעשיהם ואינם כשרים לשום עדות¹¹⁰.

והכותים המוזכרים בגמ' הם אלו שאחרי גלות עשרת השבטים משומרון, הביא מלך אשור בני עמים ידועים לשבת במקומם וגוים אלה בתחילה היו אריות הורגים בהם, כמו שנאמר (מלכים ב יז פסוק כד – כט) וַיָּבֵא מֶלֶךְ אֲשׁוּר מִבְּבֶל וּמִכּוּתָהּ וּמִעַנָּא וּמִחַמַת וּסְפָרוּיִם וַיֵּשֶׁב בְּעָרֵי שְׁמֶרוֹן תַּחַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְשׁוּ אֶת שְׁמֶרוֹן וַיֵּשְׁבוּ בְּעָרֶיהָ. וַיְהִי

לעשות גדר וסייג לפרוש מן הכותים לגמרי, שלא ילמדו ממעשיהם, שהכותים כולם לא היו שומרי תורה, ומשום גדר זה חששו כאן למיעוט עובדי עבודה זרה שבהם, וגזרו על הרוב משום המיעוט. ועיין בשו"ת מהר"ם שיק י"ד סי' תד ועיין רמב"ן חולין ו. הובא ברשב"א ובתוס' הרא"ש ובח"י הר"ן, שאכן מטעם זה שאין חוששים למיעוט לא נתקבלה הגזירה בימי התנאים, אבל בדורות האחרונים נתקלקלו הכותים, ונעשו עובדי עבודה זרה שבהם רוב או מחצה, ולפיכך נתקבלה הגזירה והוא ע"פ ירו' אתם קלקלתם מעשיכם, וכ"כ בעה"מ שם ותוס' הרא"ש ערובין סא ב שנעשו המקולקלים רוב, וכ"כ בתו"ח ובצל"ח ובח"י חת"ס חולין שם, ועי' צל"ח שם צא א שפי' בע"א. ועיין רשב"א בתוה"ב ב"א ריש ש"א ע"פ ירו' הנ"ל שכולם נתקלקלו. וכן כתבו ברי"ף ורא"ש גיטין י. רמב"ם אבוה"ט פ"ב ה"י טו"ש"ע יו"ד ב ה. שהכותים בזמן הזה עשאו כגוים גמורים, בין לענין שחיטה, ששחיטתם נבילה כשחיטת גוי, ובין לענין יין נסך, ובין לביטול רשות, שאם דר כותי בחצר אין תקנה למלטל שם בביטול רשות, אלא בשכירות.

¹⁰⁸ ומותר אפילו להלוות וללוות מהם בריבית. עיין ש"ך קנט ה' וועי' חו"ד ס"ק ד שדחה

¹⁰⁹ ב"י וב"ח אה"ע ס"ו ד' בד' הטור שם, ועי' ב"י שם שכן דעתו נוטה, ובעי"ז בב"י אה"ע מד' בד' הטור שם, תפארת למשה ובית הלל ושער דעה יו"ד קנט וחוו"ד שם ס"ק ד; שאילת יעב"ץ ח"א סי' ל.

¹¹⁰ ש"ך שם נט מתשו' מוהר"ר בצלאל אשכנזי סי' ג' ועיין ש"ך יורה דעה סימן רסו ס"ק יז כתוב עוד בספר בדיק הבית וז"ל כתוב בא"ח בשם הרמב"ם הקראים כל זמן שלא ידברו תועה על הרבנים ולא יתלוצצו בדברי רבותינו הקדושים חכמי המשנה והש"ס נכון לנו לכבדם ללכת לשאול בשלומם אפילו בבתיהם ולמול בניהם אפילו בשבת היבא דגזור להו גזירה דידן ועבוד להו מילה ופריעה דדלמא נפק מנייהו זרעא מעליא והדרי בתויבתא והכי אשכחן לרבינו האי וצ"ל דאמר הכי עכ"ל, ובתשובת רבינו בצלאל אשכנזי ס"ס ג' מביא דברי הרמב"ם ורבינו האי גאון וכתב נמצאת למד כי בקראים הדריים אצלינו בזמן הזה לא נמצא בהן אחד מכל המדות שהזכיר הגאון ז"ל כי בכל יום הם מוסיפין גירעון ואינם מלים בניהם שהרי אינם פורעים וקיימא לן מל ולא פרע כאלו לא מל ואינם מלים כמוהל שלנו ואין מכניסים בבתיהם תלמידי חכמים אדרבה בורחים מהם כבורח מן הנחש ואין מתפללים במנהג שלנו כלל אין אומרים י"ח הרי שהם משונים בכל דבריהם ולפיכך אסור למול בניהם בשבת כיון שאינם מודים בפריעה ואם כן איך יעשה להם פריעה וכי תימא ימול בלא פריעה נמצא מחלל שבת ואינו עושה מצוה ע"כ. ועיין תפארת למשה יורה דעה סימן קנט שהביא הרמב"ם בהדיא בהלכות ממרים פ"ג ד"ג וז"ל שם מי שאינו מודה בתורה שבע"פ הרי הוא בכלל האפיקורסים כו' בד"א באיש שכפר בתורה שבע"פ [מתחלת כצדו' ובייתוס] אבל בני התועים ובני בניהם שהדיחו אותם אבותם ונולדו בין הקראים וגדלו אותם על דעתם ה"ה כתינוק שנשבה ביניהם כו' שהרי הוא כאונס כו' לכך אלו שאמרנו האוחזים בדרכי אבותם הקראים שמעו ראוי להחזירן בתשובה ולהמשיכם בדרכי שלום ע"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

בתחלת שבתם שם לא יראו את ה' וישלח ה' בהם את האריות ויהיו הרגים בהם. ויאמרו למלך אשור לאמר הגוים אשר הגלית וגו' וישלח בהם את האריות והנם ממיתים אותם וגו'. ויצו מלך אשור לאמר הליכו שמה אחד מהפּהנים אשר הגליתם משם וילכו וישבו שם וירם את משפט אלהי הארץ. ויבא אחד מהפּהנים אשר הגלו משמרון וישב בבית אל ויהי מורה אתם איך יראו את ה'. ויהיו עשים גוי גוי אלהיו ויניחו בבית הבמות אשר עשו השמרנים גוי גוי בעריהם אשר הם ישבים שם ומאימת האריות נתגירו¹¹¹.

ועוד נאמר שם (פסוק לב - לד מא) ויהיו יראים את ה' ויעשו להם מקצותם כהני במות וגו'. את ה' היו יראים ואת אלהיהם היו עבדים כמשפט הגוים אשר הגלו אתם משם. עד היום הזה הם עשים כמשפטים הראשנים אינם יראים את ה' ואינם עשים כחוקתם וכמשפטים ופתורה וכמצוה אשר צוה ה' את בני יעקב אשר שם שמו ישראל. ויהיו הגוים האלה יראים את יקוק ואת פסיליהם היו עבדים גם בניהם ובני בניהם כאשר עשו אבתם הם עשים עד היום הזה

ונזכרו עוד בספר עזרא¹¹² בשם צרי יהודה ובנימן, שמתחילה ביקשו לבנות את בית המקדש השני יחד עם ישראל, ואמרו להם: נבנה עמכם פי ככם נדרוש לאלהיכם, ולו אנחנו זבחים מימי אסר חדן מלך אשור המעלה אתנו פה. וכשנדחו, ואמרו להם ישראל לא לכם ולנו לבנות בית לאלהינו כתבו דברי שטנה למלך, ובמלכות אחשורוש בתחלת מלכותו כתבו שטנה על ישיבי יהודה וירושלם ועל ידי זה נתבטל בנין הבית במשך כמה שנים.

ונקראו כותים לפי שבאו מכותה¹¹³, ואפשר שהבאים מכותה היו מרובים מן הבאים משאר המקומות, ונקראו כולם על שם הרוב¹¹⁴. ונקראו עוד "שומרונים", ו"שמראי", על שם ערי שומרון שישבו שם. וכן נזכרו בשמות כותים ושומרונים בימי הגאונים והראשונים והאחרונים, ובימינו הם קרויים שומרונים, ונשתנו באמונתם ובמנהגיהם בכמה פרטים מכפי שהיו בזמן חז"ל.

אף מקצת מישראל נתערבו בכותים, ומצינו שנטמעו בהם כהנים¹¹⁵, ונזכר "כהן כותי", היינו כהן שקיבל עליו את דת הכותים. וכן נטמעו בהם ישראלים, ובאגדה אמרו¹¹⁶

¹¹¹ רש"י יבמות כד ב ד"ה גירי אריות

¹¹² עזרא ד א, ע"י רש"י שם, ושם פס' ט - י.

¹¹³ בה"ג סוף הל' נחלות; רש"י קדושין עד א ד"ה וכותי.

¹¹⁴ מלאכת שלמה ברכות פ"ז מ"א; תפא"י כתובות פ"ג מ"א, וע"י תו"ט ותוס' חדשים ברכות שם טעמים אחרים

¹¹⁵ וע"י נחמיה יג כה: ומבני יודע וכו' הכהן הגדול חתן לסנבלט, ומפדר"א פל"ח על הפסוק שם ו ב נ' שסנבלט היה כותי, וע"י יוספון פ"ה וקדמוניות יא ד ט ושם ז ב.

¹¹⁶ תד"א זוטא פ"א.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

שנבלעו ביניהם עשרת השבטים. הכותים עצמם מכחישים את יחוסם לגוים שהביא מלך אשור, ומייחסים את עצמם לשבטי אפרים ומנשה¹¹⁷, ואת מקצתם לכהנים.

הכותים בזמן חז"ל היו זהירים במה שכתוב בתורה¹¹⁸, ולא היו עובדים את אלוהיהם כמו שעשו בזמן בית ראשון, והחזיקו בתורה שבכתב. אבל לא היו זהירים אלא במה שכתוב בפירוש בתורה, ולא האמינו בתורה שבעל פה, ולא האמינו בתחיית המתים.

יג. הגונב נפש מישראל אינו חייב עד שיכניסנו לרשותו

כבר התבאר לעיל דף פד. שכל הגונב נפש מישראל¹¹⁹ עובר בלא תעשה שנאמר (שמות כ פסוק יג) לא תגנב פסוק זה האמור בעשרת הדברים הוא אזהרה לגונב נפשות וכן המוכרו עובר בלא תעשה שזה בכלל (ויקרא כה פסוק מב) לא ימכרו ממכרת עבד ואין לוקין על שני לאוין אלו, מפני שהוא לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, שנאמר (שמות כא פסוק טז) וגנב איש ומכרו וגמץא בגדו מות יומת, ונאמר (דברים כד פסוק ז) פי ימצא איש גנב נפש מאחיו מבני ישראל והתעמר בו ומכרו ומת הגנב ההוא ובערת הרע מקרבך ומיתתו בחנק.

וצריך להתרות¹²⁰ בו בשעת המכירה, והתראה בשעת גניבה אינה מועילה, כי אז לא נתחייב מיתה, אלא במכירה.

ואם לא התרו בו¹²¹ אינו חייב כרת, וגם בשוגג אינו חייב חטאת ולא אשם תלוי, כי זה אינו מחייבי כריתות, ודינו כעבירה שבין אדם לחבירו דצריך שירצה את חבירו.

איסור גניבת נפש¹²² נדחה מפני פיקוח נפש ככל הלאוין שבתורה.

¹¹⁷ ע"י ב"ר פצ"ד ז: מן דיוסף, ושם שר"מ לנגל על יחוס זה; קדמוניות ט יד ג ויא ח ו; מסעות ר' בנימין מטודילה, וכן הוא עד ימינו (ומייחסים את עצמם גם ללוי ובנימין).

¹¹⁸ עיין ברכות מז: תוס' ערובין לו ב ד"ה דתנן וימא נה ב וגיטין כה א ד"ה הלוקח רש"י סומה לג ב ד"ה ספרי; תוס' הרא"ש יומא סט א; מאירי נדה לא ב:

¹¹⁹ רמב"ם גניבה פ"ט ה"א

¹²⁰ מנחת חינוך שם אות טז

¹²¹ מנחת חינוך שם

¹²² קומץ המנחה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

י"א¹²³ שאינו חייב אלא הגונב, אבל הגוזל נפש, כגון שתקף אחד מִישראל לפני אחרים והשתמש בו ומכרו, פטור. וי"א¹²⁴ שאין הבדל בין גונב נפש לגוזלו.

ליסטים מזויין שגנב נפש חייב¹²⁵

אין הגנב¹²⁶ חייב מיתת חנק עד שיגנוב את הישראל ויכניסנו לרשותו¹²⁷ וישתמש בו ומכרנו לאחרים שנאמר והתעמר בו ומכרו.

¹²³ שו"ת ר"ב אשכנזי סי' למ', שהגונב אין אדם יודע בגניבתו והוא אבוד, אבל הגוזל מכיון שיודעים בו שנמכר יפדוהו ואינו אבוד, ואף על פי שהגנב עצמו הרי תמיד יודע, מכל מקום אין חיוב הגניבה בשביל הגנב, שהרי כתוב גונב נפש מאחיו, וענינו שיבדילנו מאחיו ומקרוביו שהם בעליו, אבל הגנב עצמו אינו בעלים וכ"כ במנ"ח מצוה לו בפשיטות מפני שכתוב וגונב נפש

¹²⁴ באור הר"י פרלא לסה"צ רס"ג ל"ת צא, עיי"ש בארוכה שהשיג על הר"ב אשכנזי והוכיח בכמה ראיות שאף הגוזל חייב שהרי אין הקרובים בעליו כלל שנאמר שגנבו מהם, והגנב הוא בעלים על עצמו, וקפידת התורה על שמבדילו מקרוביו הוא בשביל הגנב שנבדל מהם, והוא הרי יודע ורואה שגונבים אותו, וכל שיש דעת בעלים אין זו גניבה אלא גזלה, ולא אמרה תורה גונב נפש אלא שדיבר הכתוב בהוה שרוב הגנבים הם קטנים, וקטן בפניו כשלא בפניו הוא, והרי זה בנדר גניבה. ועיי"ש רש"י ב"ק סח ב ד"ה גניבה בנפש וז"ל "הגונב נפש ומכרו אין כאן יאוש שאין אדם מתייאש על עצמו ורחמנא חייביה אע"ג דלא אהנו מעשיו" ועיי"ש סי' זרע אברהם לר"מ זעמבא סי' יד שצידד לומר לד' התוס' פה ב ד"ה עד שחיוב הגניבה הוא בשביל הגנב ולא כר"ב אשכנזי. וכן משמע שמשך חכמה בפ' משפטים פכ"א פס' טז "המוכרו לקרובים פטור וכמו שאמרו (סנהדרין פו) עד שיוציאו מרשות אחיו, שזה גניבה אצל נפש שמרחיקו ממשפחתו ומוכרו, ולזה אמר קרא שאף אם הוא פחות ונכזה רחוק מכל הרגש אחוה והיי משפחה עד כי הוא ממר לילדתו ומכה את אביו גם אותו אם ימכור איש מות יומת, ולכן הפסיקה תורה בין מכה למקלל, וזה כי התורה הרחיקה הקנין עבודת לגמרי מהחברה האנושית ודו"ק"

¹²⁵ ברמב"ם גניבה פ"א ה"ג כתב "לפיכך ליסטים מזויין שגנב אינו גולן אלא גנב אף על פי שהבעלים יודעין בשעה שגנב". והראב"ד שם השיג עליו ועיין בש"ך הו"מ סי' רצד ס"ק ז משי"כ ופסק שם דליסטים מזויין גנב הוא ועיין במנחת חינוך שם אות יד

¹²⁶ שם הלכה ב

¹²⁷ ועיין תוס' שם ד"ה או שהוציאו, וכתובות ל"א ע"ב ד"ה וברשות, מפלפלים אם צריך דוקא משיכה לסימטא כמשיכת קנין, או לענין גניבה אפילו במשיכה לרשות הרבים הוי גנב להתחייב באונסין, ועיין ר"מ שם פ"ב ה"טז ומשנה למלך שם ואין כאן מקומו, עכ"פ כאן נמי במשיכה הוי גנב. אך באמת כאן מבואר דעד שיכניסנו לרשותו, והוצאה לסימטא מבואר שם בכתובות דהוי הכנסה לרשותו, עיי"ש, אבל לרשות הרבים לא הוי הכנסה לרשותו, אף אם נאמר דבגניבה קונה אף ברשות הרבים, מ"מ כאן בעינן הכנסה לרשותו, א"כ לא מהני משיכה לרשות הרבים. אך עיין רש"י כאן בסנהדרין ד"ה שיכניסנו, שפירש ונמצא בידו, שיכניסנו לרשותו, וגם גבי גניבה כתיב תמצא בידו [שמות כ"ב, ג], ומ"מ משיכה סגי כמו בקנין לענין חיוב כפל ולענין אונסין, הכי נמי כאן הוי גנב במשיכה אפילו לרשות הרבים, למאן דאית ליה גבי גניבה דסגי משיכה לרשות הרבים כן נראה לענ"ד. ועיין תוס' כאן ד"ה עד, כתבו דאפשר אם הגביהו אפילו ברשות בעלים חייב, כדאשכחן גבי גניבה בבבא קמא פרק מרובה ע"ט ע"א, אי נמי הכא דפטור ר' שמעון וכו', כל שכן דברשות בעלים לא מהני כלל, עיי"ש. נראה מדבריהם, דעל הגביה ברשות בעלים ספוקי מספקא להו, אבל בהוציאו מרשות בעלים, דהיינו משיכה או לרשות הרבים או לסימטא, דינו כמו גניבה, והוי גם כאן גנב. ובלשון הר"מ אין הכרע ולשונו כלשון המשנה, ועיין תוס' יו"ט שם: ואם ארבע אמות קונות לענין גניבה, עיין תוס' כתובות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ואף אם הגביהו¹²⁸ ומכרו חייב שזה גם הוא כהכנסה לרשותו¹²⁹.

ואם משכו¹³⁰ או הגביהו מרשות המוכר לרשות הרבים או לסמטא חייב.

הקנה אותו¹³¹ בקנין סודר, שכל זמן שעסוקין באותו ענין יכול לחזור¹³², אם חזר אינו חייב מיתה דהקנין אינו חל, ואף על גב הקנין בלא זה אינו חל כי אין הדבר שלו למכור, מ"מ גזירת הכתוב היא אם מכר חייב, אך עכ"פ צריך להיות מכירה כמו שהיתה מועילה בדבר שהוא שלו.

יד. הגונב את בנו ... פוטרין גנב מי שחציו עבד וחציו בן חורין ... וחכמים פוטרין

הגונב את¹³³ בנו או את אחיו הקטן, וכן האפוטרופין שגנבו את היתומים שהן סמוכין אצלם, ובעל הבית שגנב אחד מבני ביתו הסמוכין על שלהנו, ומלמד תינוקות שגנב אחד מן הקטנים הלומדים אצלו, אע"פ שנשתמש בו ומכרו פטור ממיתה שנאמר וְנִמְצָא בְיָדוֹ מוֹת יוֹמָת פֶּרֶט לָאֵלוֹ שֶׁהֵן מִצְוִיִן בִּידוֹ וּמ"מ עובר משום לאו זה.

וממה שני גנב נפש מאִהוֹ אינו¹³⁴ חייב אלא על אלו שבכלל אחינו בתורה ובמצות הן, אבל הגונב את העבד או מי שחציו עבד וחציו בן חורין פטור.

שם ד"ה אי אפקיה, דחז"ל לא תקנו ארבע אמות בגניבה, ועיין ש"ך חו"מ סי' רמ"ג סק"ט (מנחת חינוך מצוה לו אות ג ד)

¹²⁸ רמב"ן עה"ת שמות פכ"א פס' טז

¹²⁹ וז"ל והענין ללמד שדינו כדין שאר הגנבים בממון, שאם טבח ומכר ברשות הבעלים פטור, ואם הגביהו או שהוציאו מרשות הבעלים חייב (ב"ק עט) וכן זה צריך שיביא זה הנגנב לרשותו, וכן אם הגביה הנער על כתפו ומכרו לאחר חייב הוא, דהא קרינא ביה ונמצא בידו, ולא תהא חצרו קונה לו יותר מידו:

¹³⁰ מנחת חינוך מצוה לו אות ד

¹³¹ מנחת חינוך שם אות יב

¹³² כמבואר בחו"מ סי' קצ"ה ס"ו

¹³³ רמב"ם שם הלכה ה

¹³⁴ שם הלכה ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

**טו. עימור פחות משה פרוטה איכא בינייהו ... גנבו ומכרו
ישן מכר אשה לעוברה... דזגא עליה אשה דאוקמא באפי
זיקא ... תיקו**

אפילו לא¹³⁵ נשתמש בו אלא בפחות משה פרוטה חייב מיתה, כגון שנשען עליו או נסמך בו, אע"פ שהגנב ישן¹³⁶, הרי זה נשתמש בו. וי"א¹³⁷ שאם נשתמש בו כשהוא ישן אינו חייב מיתה.

י"א¹³⁸ שאפילו היה הגנב ישן בשעה זו שקבל התשמיש ממנו כגון שכסהו הגנוב או שעשה לו איזה תשמיש בתוך שנתו של גנב חייב.

וכן אם גנבו¹³⁹ והוא ישן ונשתמש בו כשהוא ישן ומכרו ועדיין הוא ישן הרי זה פטור ממיתה אבל עובר בלאו זה.

וכן אם גנב אשה¹⁴⁰ ומכרה לעוברה בלבד, כגון שהתנה על הלוקח שזו השפחה לי ואין לך אלא הולדות, הרי זה פטור ממיתה¹⁴¹, ועובר בלאו זה.

¹³⁵ רמב"ם שם הלכה ב

¹³⁶ דפוס מגדל עוז כתוב אף על פי שהגנב ישן, והיא גירסת מתניתא דגנב ישן לא נמצא בתלמוד, ועוד דבגנב ישן ונשען בתוך שנתו על הגנב פשיטא ודאי דאין זה עימור, דישן אין לו שום כוונה דהרי הוא כמת, אלא ודאי דבגנב ישן קאמר, וכן מתבאר מדברי הרב המגיד ז"ל שכתב דהבעיא שם היא בגנבו ומשתמש בו ומכרו כשהוא ישן, אי הוי דרך שמוש בכך כיון דבשלשתן היה ישן ולא ניעור מכלל דבחדא לחוד דהוי עימור כשהוא ישן פשיטא דחייב, דשפיר הוי דרך עימור, ומה שסיים הרב המגיד ז"ל וכשנערו אחר מכן ומכרו היא, כלומר דינו של רבינו כאן הוא בשניעור אחר העימור, אף שהגניבה והעימור היה בשינה, ומה שהוצרכתי לזה מפני שראיתי להרב בעל תורת חיים דנראה דגרים אף על פי שהגנב. ונראה לענ"ד פשוט דגם שם הוא ט"ם. מעשה רקח שם.

¹³⁷ מאירי כאן דהוא איבעיא דלא אפשיטא בגמ' על פי פי' רש"י בסוגיא שם וספק נפשות להקל

¹³⁸ מאירי

¹³⁹ שם הלכה ג

¹⁴⁰ שם הלכה ד

¹⁴¹ במ"מ שם כתב בעיא דלא איפשיטא שם וספק נפשות להקל, ועיין מעשה רקח תמיהא מילתא דבגמרא אוקמוה, דאוקמה באפי זיקא, ופירש רש"י ז"ל, דכל כמה שהיא עבה מועיל יותר להגן לפני הרוח ע"כ, כלומר והרי נשתמש גם בעובר משמע, דאל"כ אין כאן עימור בעובר ואין כאן בעיא, וכיון שכן למה לא ביארו רבינו, ויותר יש לתמוה על הרב המגיד ז"ל שכתב בעיא דלא איפשיטא ספק נפשות להקל, ולא נרגש דעיקר חסר בדברי רבינו, וצריך לומר חדא מתרתי, או דרבינו מפרש דהך בעיא והאוקימתא אינה אלא למ"ד עובר לאו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

טז. ומת הגנב ההוא מכל מקום ... ואחד גר ואחד עבד

משוחרר וקטן חייב

אחד הגונב¹⁴² את הגדול או הגונב את הקטן בן יומו שכלו לו חדשיו בין זכר בין נקבה בין שהיה הגנב איש או אשה הרי אלו נהרגין שנ' גִּנֵּב נֶפֶשׁ מִכֹּל מְקוֹם וְאֶחָד הַגּוֹנֵב אֶת יִשְׂרָאֵל או שגנב גר או עבד משוחרר שנ' גִּנֵּב נֶפֶשׁ מֵאֶחָיו ואלו בכלל אחינו בתורה ובמצות הן.

אפילו גנב חרש¹⁴³ ושומה גם כן חייב, דהכל בכלל נפש.

יז. גנבו ולא מכרו מכרו ועדיין ישנו ברשותו פטור מכרו

לאביו או לאחיו או לאחד מן הקרובים חייב הגונב את

העבדים פטור

גנבו ונשתמש¹⁴⁴ בו ומכרו ועדיין הגונב ברשות עצמו, ולא הכניסו הגנב לרשותו, פטור.

גנבו והוציאו לרשותו ונשתמש בו ולא מכרו, או מכרו קודם שישתמש בו או נשתמש בו ומכרו לאחד מקרוביו של גנב כגון שמכרו לאביו או לאחיו¹⁴⁵ הרי זה פטור, שנאמר גִּנֵּב נֶפֶשׁ מֵאֶחָיו עד שיבדילנו מאחיו ומקרוביו במכירה, אבל מ"מ עובר בלאו זה גם אם לא מכרו, וכן אם מכרו ולא הוציאו מרשותו עובר בלאו דלא ימכרו ממִפְּרֵת עֶבֶד¹⁴⁶.

ירך אמו הוא, דלא הוה גרים לה להך דאוקמה באפי זיקא והבעיא [אם] נקרא שמוש בעובר ע"י אמו או לא, ואף דרבינו נראה שהוא פוסק כמ"ד עובר לאו ירך אמו וכמו שכתב הרב עצמות יוסף ז"ל בפרק האומר עיין שם, מכל מקום יש להסתפק בהא אי הוי עימור לגבי העובר או לא, ופסק לקולא.

¹⁴² שם הלכה ו

¹⁴³ מנחת חינוך שם אות יא

¹⁴⁴ שם ה"ג ומנחת חינוך מצוה לו אות א

¹⁴⁵ וגם קרובים מבואר בברייתא, על כן נראה דפטור גם לשאר קרובים. ולא נתבאר לי שיעור הקורבה, אי פסולי עדות, או אפילו קרובים בכל ענין פטור, וצ"ע (מנחת חינוך שם אות ט)

¹⁴⁶ ונפק"מ דאם עבר אפילו על אחד מאלו הלאוין ומכל שכן על שניהם בענין שאין בו חיוב מיתה, מ"מ הוא פסול לעדות, כמו שכתב בספר אורים ותומים הו"מ סי' ל"ד [תומים אות א'], עיי"ש, דלאו שניתן לאזהרת מיתה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

בית דין אף שאין בו מלקות מ"מ פסול לעדות, ועיין במנחת חינוך שם שכל הדינים לקמן שפטור ממיתה כגון שלא השתמש בו או מכרו לקרוביו מ"מ שייך בהם לאוין אלו וממילא גם באופנים המבוארים להלן שאין בהם מיתה עכ"פ יהיה פסול לעדות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

